

บทความ

นวัตกรรมการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สร้างเสริมสุขภาพชุมชน:

การประเมินความจำเป็นด้านการสร้างเสริมสุขภาพ

Innovation of Research-Based Teaching and Learning for

Community's Health Promotion: Health Promotion Needs Assessment

ยุวดี วิทยพันธ์*

บทนำ

แผนพัฒนาการพยาบาลและผดุงครรภ์แห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 - 2559 กำหนดให้มีการส่งเสริมการวิจัยด้านการสร้างเสริมสุขภาพและสุขภาพชุมชน เพื่อสนับสนุนการทำวิจัยด้านการสร้างเสริมสุขภาพ การเผยแพร่ผลงานวิจัย รวมถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ในการศึกษาและการปฏิบัติ (สภาการพยาบาล, 2552) อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติกลับพบว่าพยาบาลมีการทำวิจัยและนำผลการวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติงานน้อย (ศิริอรสินธุ์ และเรณู พุกบุญมี, 2544; Dempsey & Dempsey, 2000)

ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งคือ การที่พยาบาลขาดความรู้ ทักษะด้านการทำวิจัย การประเมินผลงานวิจัย รวมถึงขาดการตระหนักถึงความสำคัญของงานวิจัย หรือการใช้ผลการวิจัยในการปฏิบัติ (สมจิต หนูเจริญกุล, 2543; สภาการพยาบาล, 2552; Pallen & Timmins, 2002; Lacey, 1996; Dempsey & Dempsey, 2000; Carrion, Woods, & Norman, 2004; Cannon & Boswell, 2007)

วิธีแก้ปัญหาดังกล่าวนอกจากจะเน้นไปที่การเรียนการสอนการวิจัยแก่พยาบาลหรือนิสิตพยาบาลดังที่ปฏิบัติกันอยู่ทั่วไปแล้ว

(สมจิต หนูเจริญกุล, 2543; โรงพยาบาลศรีสังวรสุโขทัย, 2552; สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, 2552; คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2552; Dempsey & Dempsey, 2000; Cannon & Boswell, 2007) พบว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research-based teaching and learning) ที่ให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย ได้เป็นผู้ช่วยวิจัย ได้ทำวิจัย และ/หรือได้สังเคราะห์งานวิจัย เป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ทั้งกระบวนการวิจัย ได้ทั้งความรู้ตามเนื้อหาสาระที่ต้องการสอนไปพร้อมกัน เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่น่าไปสู่การทำวิจัย เผยแพร่การวิจัย หรือใช้ผลการวิจัยในการปฏิบัติได้ (ไพฑูริย์ สิ้นลารัตน์, 2547ก; Lacey, 1996)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความหมาย แนวคิด รูปแบบ ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และแนวทางการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน จากกรณีตัวอย่าง “นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สร้างเสริมสุขภาพชุมชน: การประเมินความจำเป็นด้านการสร้างเสริมสุขภาพ” โดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอน

*อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิจัย การปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพชุมชน รวมถึงประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research-based teaching and learning)

ความหมาย

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน หรือโดยเน้นกระบวนการวิจัย หมายถึง การจัดสภาพการณ์การเรียนการสอนหรือกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการวิจัยหรือผลการวิจัยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เนื้อหาสาระ ที่ต้องการสอน (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2547ก; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และทัศนีย์ บุญเต็ม, 2547; ทิศนา แคมมณี, 2552)

แนวคิด

การเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน มีแนวคิดที่ต้องการให้การศึกษาเป็นไปในทิศทางที่มีคุณค่าต่อตัวผู้เรียน ต่อสังคม โดยการทำให้นักศึกษามีเป้าหมายที่ชัดเจนขึ้น ให้การศึกษาเป็นไปเพื่อการสร้าง การพัฒนา การได้มาซึ่งผลผลิตที่มีความคิดใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในตัว โดยเน้นให้มีผลงานเกิดขึ้นจากผู้เรียน ไม่ว่าจะผลงานนั้นจะเป็นผลงานวิชาการ ผลงานประดิษฐ์ ผลงานสร้างสรรค์ต่าง ๆ ดังนั้นจึงต้องปรับกระบวนการเรียนการสอนจาก “พูด บอก เล่า” ไปสู่การที่ให้ผู้เรียนได้คิด ได้วิเคราะห์ ได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ด้วยการนำเอาผลการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย มาใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักใช้ข้อมูล คิด พิสูจน์ค้นหาคำตอบด้วยกระบวนการที่เป็นระบบ ระเบียบตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ให้ได้มาซึ่งความรู้ใหม่หรือยืนยันความรู้เดิม บน

ฐานของข้อเท็จจริง เหตุผล การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และใช้วิจารณญาณที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาเรียนรู้ สร้างสรรค์และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2547ข; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และทัศนีย์ บุญเต็ม, 2547; ทิศนา แคมมณี, 2552; Dempsey & Dempsey, 2000;)

รูปแบบและตัวบ่งชี้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สามารถแบ่งตามจุดเน้นในการจัดการเรียนการสอนเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ใช้ผลการวิจัยและรูปแบบที่ใช้กระบวนการวิจัย ดังนี้ (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2547ก; ทิศนา แคมมณี, 2552)

1. รูปแบบที่ใช้ผลการวิจัย

การเรียนการสอนที่ใช้ผลการวิจัยนั้น ถือว่าสิ่งที่ได้จากผลการวิจัยจะเป็นคำตอบส่วนหนึ่งและนำไปสู่คำถามต่ออีกส่วนหนึ่ง กล่าวคือ ผลการวิจัยที่ได้มาสามารถนำไปสู่ความรู้ใหม่ ๆ และข้อคำถามที่ยังค้างค้างอยู่ให้ทำวิจัยต่อไป เมื่อทำวิจัยต่อไปก็จะส่งผลให้การวิจัยเกิดขึ้นเป็นกระบวนการต่อเนื่อง เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ได้ตลอดเวลา การจัดการเรียนการสอนรูปแบบที่ใช้ผลการวิจัยสามารถทำได้โดยการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับผลการวิจัยหรือคุ้นเคยกับกระบวนการแสวงหาความรู้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน

ตัวบ่งชี้ที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอนรูปแบบที่ใช้ผลการวิจัย ได้แก่

ผู้สอนมีการนำผลการวิจัยมาใช้ประกอบการสอนในเนื้อหาสาระ/ให้ผู้เรียนเรียนรู้ผลการวิจัย

ผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาทบทวนงานวิจัย/
สังเคราะห์งานวิจัย

ผู้สอนและผู้เรียนมีการอภิปรายร่วมกัน
เกี่ยวกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้/กระบวนการ
แสวงหาความรู้/การสังเคราะห์งานวิจัย

ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
ด้านเนื้อหาสาระ/กระบวนการแสวงหาความรู้/
การสังเคราะห์งานวิจัย

2. รูปแบบที่ใช้กระบวนการวิจัย

การเรียนการสอนที่ใช้กระบวนการ
วิจัย เน้นให้ผู้เรียนหาคำตอบด้วยตนเอง ได้
ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยไปพร้อมๆ
กัน ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้
ผู้เรียนคุ้นเคยกับกระบวนการวิจัย

ตัวบ่งชี้ที่สำคัญของการจัดการเรียนการ
สอนรูปแบบที่ใช้กระบวนการวิจัย ได้แก่

ผู้สอนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนการ
สอน ให้ผู้เรียนดำเนินการวิจัยบางขั้นตอนหรือ
ครบทุกขั้นตอน และ/หรือ

ผู้สอนให้ผู้เรียนได้มีการฝึกทักษะการวิจัย
ที่จำเป็นหรือที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ต้องการสอน
เช่น การนิยามปัญหา การตั้งสมมติฐาน การ
คัดเลือกตัวแปร การสุ่มตัวอย่างประชากร การ
สร้างเครื่องมือ การพิสูจน์ทดสอบ การรวบรวม
และวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปอภิปราย
ผลการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะ

ผู้สอนและผู้เรียนมีการอภิปรายร่วมกัน
เกี่ยวกับกระบวนการวิจัยและเนื้อหาสาระ

ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
ด้านเนื้อหาสาระและกระบวนการวิจัย

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ การวิจัยเป็นฐาน

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัย
เป็นฐาน มีกระบวนการสำคัญ 3 ขั้นตอน ดังนี้
(กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวง

ศึกษาธิการ, 2547; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ
ทัศนีย์ บุญเติม, 2547)

1. การวางแผนจัดการเรียนรู้ โดย
วิเคราะห์องค์ประกอบและปัจจัยต่างๆ ที่
เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้กำหนด
นวัตกรรมกำหนดวัตถุประสงค์ สาระการเรียนรู้
วิธีการจัดกิจกรรม เครื่องมือในการวัดผลการ
เรียนรู้ และสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นำ
กิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนมาดำเนินการ
ขณะเดียวกันก็อาจมีการประเมินการเรียนรู้
เพื่อการปรับปรุงพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน

3. การประเมินผลการเรียนรู้ ตรวจสอบ
ผลการเรียนรู้ตามคุณลักษณะที่คาดหวัง ด้าน
เนื้อหาสาระที่ต้องการสอน ทักษะคิด และ/หรือ
ความสามารถตามกระบวนการวิจัย/
กระบวนการแสวงหาความรู้

กรณีตัวอย่าง: นวัตกรรมจัดการเรียนการ สอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานสร้างเสริม สุขภาพชุมชน

นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนโดย
ใช้การวิจัยเป็นฐานสร้างเสริมสุขภาพชุมชน
เป็นการนำเอาศาสตร์และศิลป์ของการวิจัย
การพยาบาลชุมชน การสร้างเสริมสุขภาพ
และการเสริมสร้างพลังอำนาจ มาประยุกต์ใช้
ในการสอนรายวิชาการพยาบาลชุมชน 1
สาขาการพยาบาลชุมชน คณะพยาบาล
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภายใต้
แผนงานพัฒนาเครือข่ายพยาบาลศาสตร์ เพื่อ
การสร้างเสริมสุขภาพ (พย.สสส.) จากการ
สนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการ
สร้างเสริมสุขภาพ (สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ, 2552) เพื่อเสริมสร้าง
สมรรถนะนิสิตให้เป็นผู้ดำเนินการสร้างเสริม

สุขภาพ โดยมีขั้นตอนการจัดทำนวัตกรรมการ
ดังนี้ (แผนภาพที่ 1)

1. วางแผนจัดการเรียนรู้

ในการออกแบบนวัตกรรมการ
พิจารณาจากหลายองค์ประกอบไม่ว่าจะเป็น
วัตถุประสงค์ของรายวิชา เป้าหมายการเรียนรู้
ระดับความรู้พื้นฐานของนิสิต และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ทั้งนี้การเรียนการสอนรายวิชาการพยาบาลชุมชน 1 เป็นวิชาที่มีจัดให้มีการสอนในภาคการศึกษาต้น สำหรับนิสิตพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ซึ่งแทบจะยังไม่ผ่านการเรียนรู้ศาสตร์ด้านการพยาบาลเลย ดังนั้นในการเสริมสร้างนิสิตให้เป็นผู้ดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพนั้น คงเป็นไปได้ที่นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ที่จะดำเนินการขึ้นในรายวิชานี้เพียงรายวิชาเดียวสำหรับนิสิตจะทำได้สำเร็จ หากจำเป็นต้องอาศัยจิ๊กซอว์หลายชิ้นมาประกอบกัน

ผู้เขียนจึงได้ออกแบบจิ๊กซอว์ชิ้นนี้สำหรับการนำนิสิตสู่การเป็นผู้ดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพ โดยกำหนดวัตถุประสงค์สำคัญคือ ให้นิสิตได้รับการเสริมสร้างสมรรถนะในการประเมินปัญหา (Problem assessment) หรือความจำเป็นด้านการสร้างเสริมสุขภาพ โดยกำหนดคุณลักษณะนิสิตที่พึงประสงค์ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยเบื้องต้น การสร้างเสริมสุขภาพ วิธีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ ตระหนักถึงความสำคัญของวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ สามารถประเมินวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ และระบุประเด็นปัญหาด้านการสร้างเสริมสุขภาพได้ จากนั้นได้กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังจะได้กล่าวรวมในลำดับถัดไปถึงการดำเนินงานกิจกรรม

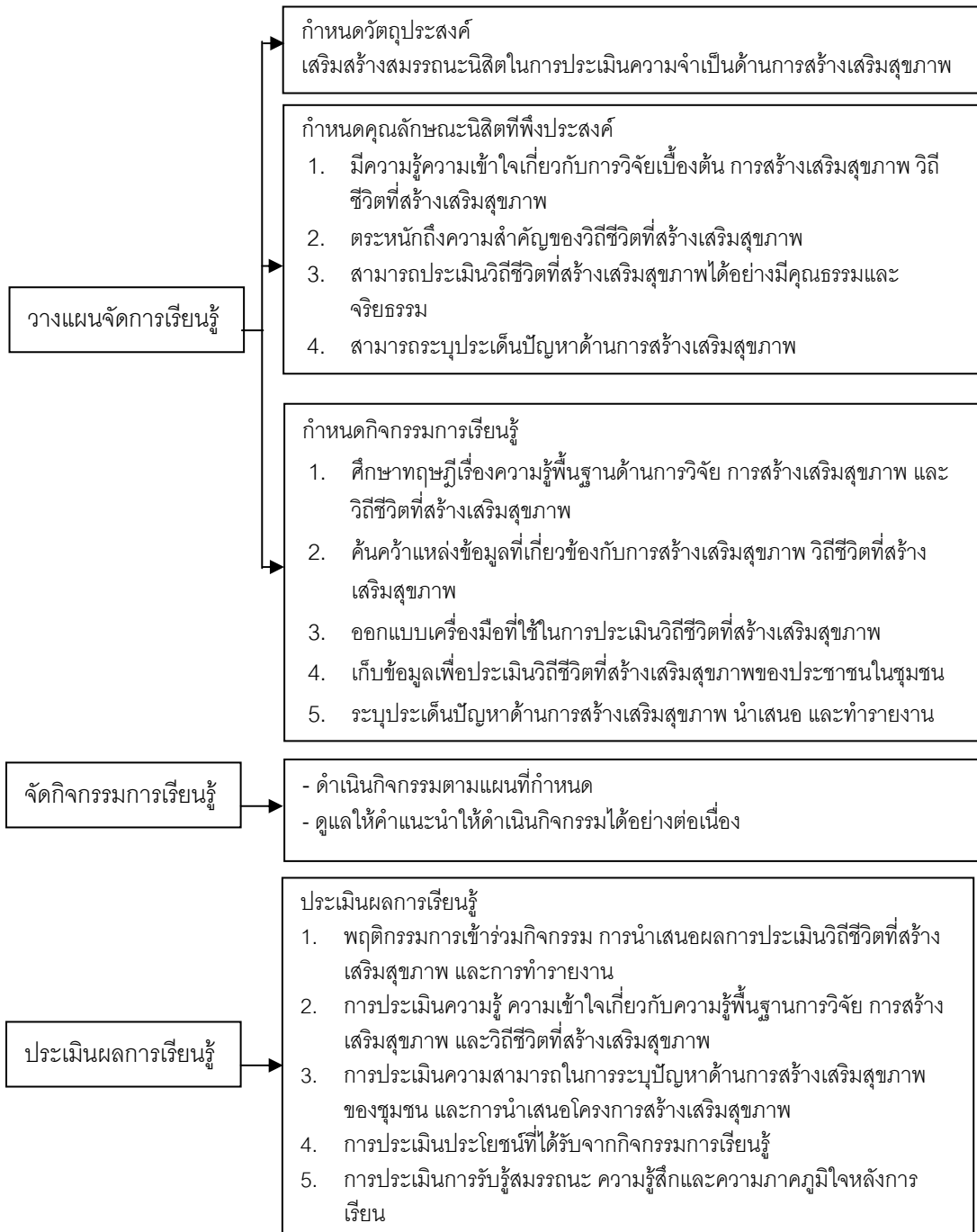
2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน

จากวัตถุประสงค์และคุณลักษณะของนิสิตที่พึงประสงค์ดังกล่าว ประกอบกับการที่รายวิชาการพยาบาลชุมชน 1 โดยเนื้อหาสาระแล้วก็ยังไม่มีการเรียนการสอนเรื่องของการสร้างเสริมสุขภาพหรือการวิจัยเลย ดังนั้นเพื่อเป็นการปูพื้นฐานสำหรับนิสิตชั้นปีที่ 2 จึงได้มีการสอดแทรกเนื้อหาสาระความรู้พื้นฐานด้านการวิจัย การสร้างเสริมสุขภาพ และวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ รวมทั้งคุณธรรมและจริยธรรมในการศึกษาชุมชนไว้ในจัดการเรียนการสอน

นวัตกรรมการเรียนรู้นี้ อาศัยปัจจัยเอื้อที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ คือการที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีนโยบายส่งเสริมการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านระบบ ATutor (ระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นในมหาวิทยาลัย Toronto ประเทศแคนาดา และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นผู้บุกเบิกการใช้งานในประเทศไทย) (สุณี รักษาเกียรติศักดิ์, 2551) การสอดแทรกเนื้อหาสาระดังกล่าวจึงดำเนินการทั้งในชั้นเรียนและการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านระบบ ATutor ของมหาวิทยาลัยเป็นเบื้องต้น จากนั้นได้นำเอากระบวนการวิจัยมาเป็นเครื่องมือให้นิสิตได้ทั้งศึกษาเนื้อหาสาระรวมทั้งทำความเข้าใจไปพร้อม ๆ กันโดยออกแบบงานให้นิสิตศึกษาค้นคว้าเนื้อหาสาระด้านการวิจัย การสร้างเสริมสุขภาพ วิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพด้วยตนเอง มีการอ่านสรุปเนื้อหาสาระที่ได้ แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนนิสิตในกิจกรรมการทำงานกลุ่ม และกิจกรรมการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านระบบ ATutor จากนั้นให้นิสิตช่วยกันออกแบบเครื่องมือในการศึกษาวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ ต่อด้วยการให้นิสิตได้รับประสบการณ์ตรงในการประเมินความจำเป็นด้านการสร้างเสริมสุขภาพของ

ประชาชนในชุมชนที่คำนึงถึงประเด็นด้านคุณธรรมและจริยธรรมในการเก็บข้อมูล โดยมีคณาจารย์สาขาวิชาการพยาบาลชุมชนเป็นผู้ดูแลคอยให้คำแนะนำ สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการสังสมประสบการณ์ที่จะนำไปสู่การเป็นผู้นำในการสร้างเสริมสุขภาพได้ต่อไป

กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมีทั้งที่ให้นิสิตรับผิดชอบเป็นรายบุคคลและที่เป็นงานกลุ่ม ทั้งนี้ในการทำงานกลุ่ม ได้จัดแบ่งนิสิตพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 จำนวน 99 คน ออกเป็น 8 กลุ่ม ๆ ละ 12-13 คน เพื่อร่วมกันทำงานในกิจกรรมการออกแบบเครื่องมือในการประเมินวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ การเก็บข้อมูลเพื่อประเมินวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ การวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผล การศึกษาวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพและการทำรายงานวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ (ตารางที่ 1)

แผนภาพที่ 1 ขั้นตอนการจัดทำวัตกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน
สร้างเสริมสุขภาพชุมชน: ประเมินความจำเป็นด้านการสร้างเสริมสุขภาพ

ตารางที่ 1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ลำดับ	กิจกรรมการเรียนรู้	งานเดี่ยว/ กลุ่ม	ลักษณะกิจกรรม/ ช่องทางการเรียนรู้
1	ศึกษาทฤษฎี ความรู้พื้นฐานด้านการวิจัย การสร้างเสริมสุขภาพ และวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ	งานเดี่ยว	ชั้นเรียน/ ผ่านระบบ ATutor
2	แนะนำ links ที่มีประโยชน์ต่อการออกแบบ “แบบประเมินวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ/พฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ”	งานเดี่ยว	ผ่านระบบ ATutor
3	สรุปสาระสำคัญที่ได้จาก Links ที่แนะนำ (ในข้อ 2) ที่จะมีประโยชน์ต่อการออกแบบ “แบบประเมินวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ/พฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ” แลกเปลี่ยนกับเพื่อน ๆ ในกลุ่ม	งานเดี่ยว	ผ่านระบบ ATutor
4.	ออกแบบเครื่องมือ “แบบประเมินวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ”	งานกลุ่ม	กิจกรรมกลุ่ม/ ผ่านระบบ ATutor
5.	ส่ง “แบบประเมินวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ” ที่นิสิตออกแบบ	งานกลุ่ม	ผ่านระบบ ATutor
6.	เก็บข้อมูลในชุมชน เพื่อประเมินวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ	งานกลุ่ม	ชุมชน
7.	วิเคราะห์ข้อมูลวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ	งานกลุ่ม	กิจกรรมกลุ่ม
8.	นำเสนอผลการประเมินวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ	งานกลุ่ม	ชั้นเรียน
9.	ทำรายงานการศึกษาวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ	งานกลุ่ม	กิจกรรมกลุ่ม
10.	ทำแบบประเมิน	งานเดี่ยว	ผ่านระบบ ATutor

3. การประเมินผล

การประเมินผลทำโดยการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียน ในการศึกษาชุมชน และการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านระบบ ATutor การนำเสนอผลงาน การตรวจสอบรายงาน การประเมินการเรียนรู้ด้านความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน และการประเมินการรับรู้สมรรถนะของนิสิตหลังการเรียน การประเมินการรับรู้สมรรถนะของนิสิตหลังการเรียน

ผลการประเมินการเรียนรู้

1. พฤติกรรมการเข้าร่วม

กิจกรรม การนำเสนอผลการประเมินวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ และการทำรายงาน

การประเมินการเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน การศึกษาชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านระบบ ATutor การนำเสนอผลงาน และการทำรายงาน พบว่านิสิตมีความตั้งใจ มีความรับผิดชอบและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มีนำเสนอผลงานและทำรายงานการศึกษาวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพได้

ผ่านเกณฑ์ประเมิน โดยได้คะแนนร้อยละ 60 ขึ้นไป

2. การประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานสร้างเสริมสุขภาพชุมชน

การประเมินความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานในการสร้างเสริมสุขภาพชุมชน ประเมินโดยให้นิสิตตอบแบบประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานการวิจัย การสร้างเสริมสุขภาพ และวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ ซึ่งประกอบด้วยคำถามปลายเปิด จำนวน 6 ข้อ มีคำตอบให้เลือก 4 ตัวเลือก โดยมีคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว ผลการประเมินพบว่า นิสิตผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยได้คะแนนร้อยละ 60 ขึ้นไป

3. การประเมินความสามารถในการระบุปัญหาด้านการสร้างเสริมสุขภาพของชุมชน

การประเมินความสามารถในการระบุปัญหาด้านการสร้างเสริมสุขภาพของชุมชน ประเมินโดยให้นิสิตตอบแบบประเมินความสามารถ เป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1) การระบุประเด็นปัญหาที่ค้นพบจากการประเมินวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพในชุมชน ว่ามีปัญหอะไรบ้าง และปัญหาเหล่านั้นเกิดขึ้นกับประชากรกลุ่มใด และ 2) ให้นิสิตเสนอ "ชื่อโครงการ" "อย่างน้อย 3 โครงการ" ที่คิดว่าน่าจะจัดให้มีขึ้นเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพจากประเด็นปัญหาสุขภาพหรือปัญหาด้านการสร้างเสริมสุขภาพที่พบในหมู่บ้านที่นิสิตลงไปศึกษา ผลการประเมินพบว่า นิสิตสามารถระบุ

ปัญหาและโครงการที่ควรจัดทำได้อย่างเหมาะสม ผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยได้คะแนนร้อยละ 60 ขึ้นไป

4. การประเมินประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้

การประเมินการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม ประเมินโดยให้นิสิตตอบแบบประเมินประโยชน์ที่ได้รับ จุดแข็ง จุดอ่อน รวมถึงความรู้สึก ข้อคิดอื่น ๆ ที่ต้องการสื่อสาร จากการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละกิจกรรม ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 5 ข้อ ตามกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าเอกสาร การออกแบบเครื่องมือ การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการเขียนรายงาน ผลการประเมินแต่ละกิจกรรม ปรากฏดังนี้

4.1 การศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ

การประเมินผลการเรียนรู้ของนิสิตหลังการเรียน พบว่ากิจกรรมนี้ช่วยให้นิสิตได้รับประสบการณ์ที่ช่วยสร้างความคุ้นเคยกับการค้นคว้าเอกสารงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพ ตระหนักถึงความหลากหลายของช่องทางการเรียนรู้ ได้รับความรู้เนื้อหาสาระด้านการสร้างเสริมสุขภาพ เห็นประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้าที่มีต่อการปฏิบัติงานทั้งในปัจจุบันและในอนาคตต่อไป ดังตัวอย่างที่นำมาแสดงต่อไปนี้

“เป็นสิ่งที่ดีและสมควรทำต่อไป เพราะทำให้เรามีความรู้ในสิ่งที่ไม่เคยรู้มาก่อน เราได้ศึกษาและวิเคราะห์...ยากดี แต่ก็เป็นประสบการณ์ที่ดี ทำทายมากมาก”
“เป็นการดี สามารถฝึกให้เราเรียนรู้ใน

ด้านนี้ด้วยค่ะ” “เป็นการเรียนรู้ที่คุ้มค่า” “ทำให้ได้ค้นหาความรู้จากแหล่งอื่น นอกเหนือจากเอกสารประกอบการเรียน และเกิดความรู้เพิ่มเติมมากขึ้น” “การค้นคว้าเอกสารมีหลายรูปแบบซึ่งสะดวกในการทำงานชุมชน” “มีความเหมาะสมดี เน้นให้มีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง” “การศึกษาค้นคว้าเอกสารดีแล้วค่ะ ทำให้ นิสิตมีความรู้ ความเข้าใจมากขึ้นจากที่ ค้นคว้าจากแหล่งอื่นด้วย”

4.2 การออกแบบเครื่องมือในการศึกษาวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ

ผลการประเมินพบว่ากิจกรรมนี้ ช่วยให้ นิสิตได้รู้จักและเข้าใจถึงเครื่องมือที่จำเป็นในการเก็บข้อมูล รู้จักคิดประเด็น ข้อคำถาม รวมทั้งได้ตระหนักถึงศักยภาพของตนเองด้านการออกแบบเครื่องมือ และวิธีการพัฒนาตนเอง กรณีที่พบว่าตนเองยังไม่ค่อยเข้าใจ ตัวอย่างเช่น กรณีที่ยังไม่ได้สามารถคิดประเด็นข้อคำถาม หรือยังไม่สามารถออกแบบเครื่องมือได้ นิสิตได้ค้นพบวิธีในการแก้ปัญหาการเรียนรู้อย่างต้อง ใช้ความพยายามในการศึกษาให้มากขึ้น ใช้เวลาในการศึกษาให้นานขึ้น หรือแสวงหาแหล่งการเรียนรู้จากแหล่งอื่นจากบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นการปรึกษาหารือกับเพื่อน หรือขอคำแนะนำจากอาจารย์ ทำดีที่สุดทำให้ นิสิตเข้าใจ สามารถออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ทั้งยังมั่นใจว่าจะสามารถทำได้ดีขึ้นในครั้งต่อไป

“ทำให้สามารถออกแบบสอบถามหรือแบบสำรวจในการปฏิบัติจริงในภาคหน้าได้” “การออกแบบเครื่องมือ สอนให้

เราได้คิดวิเคราะห์และเอาไปใช้ได้ค่ะ” “ทำให้ได้ร่วมกันคิดและออกแบบในสิ่งที่อยากจะทำด้วยตนเอง ทำให้มีความสนใจในการสำรวจมากขึ้น” “เป็นการระดมความคิดของสมาชิกในกลุ่ม” “ทำให้รู้ว่าเครื่องมือที่จะศึกษาเป็นอย่างไร” “ตอนแรกไม่เข้าใจ แต่ได้เรียนรู้จากเพื่อนในกลุ่ม” “ทำให้เรารู้ว่าต้องประเมินหรือต้องถามอะไรบ้างเมื่อลงไปชุมชนและแบบสอบถามที่ได้ทำก็ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย สุขภาพ และความเครียด” “เป็นประโยชน์เพราะทำให้เราสามารถไปออกแบบหรือทำแบบสอบถามในเรื่องอื่น ๆ ได้...” “การได้ออกแบบเครื่องมือหรือแบบสอบถามด้วยตัวเองดีค่ะ เพราะว่าเมื่อได้นำไปใช้จริงแล้วได้ประโยชน์ค่ะ ทำให้ทราบว่าคราวหน้าเราจะต้องศึกษาเพิ่มในหัวข้ออะไร”

4.3 การเก็บข้อมูลวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ

ผลการประเมินพบว่ากิจกรรมนี้ ช่วยให้ นิสิตมีประสบการณ์ตรงในการเก็บข้อมูล ได้รู้จักชุมชน รู้จักวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพของคนในชุมชน เห็นประโยชน์ของการใช้เครื่องมือในการค้นหาปัญหาด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคนในชุมชนถึงประเด็นที่คนในชุมชนต้องการด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ตระหนักถึงความสำคัญของการค้นหาปัญหาโดยให้ประชาชนหรือผู้เป็นเจ้าของปัญหาได้มีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็น

“การเก็บข้อมูลมีประโยชน์มากต่อการที่จะเข้าไปช่วยเหลือชุมชนใดชุมชนหนึ่ง ทำให้เราเห็นภาพของชุมชนนั้น ๆ ได้ง่าย

และลึกซึ้ง” “ยากในการที่จะอธิบายให้เข้าใจ แต่ก็ทำได้และก็สนุกด้วย เป็นประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ดีมาก” “รู้จักการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการสร้างเสริมสุขภาพของคนในชุมชนได้” “ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เป็นจริง เห็นจริง” “ได้รู้ว่าปัญหาของชุมชนมีอะไรบ้าง จะช่วยแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร” “ทำให้ได้ข้อมูลของคนในชุมชนมากขึ้น รู้ปัญหาและนำมาวิเคราะห์ หาแนวทางแก้ไขได้”

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ

ผลการประเมินพบว่ากิจกรรมนี้ช่วยให้เห็นสิ่งที่รู้จักคิด วิเคราะห์ ประเด็นปัญหา สามารถมองปัญหาออกนอกประเด็นปัญหา/ความจำเป็นด้านการสร้างเสริมสุขภาพได้

“เมื่อเราได้เก็บข้อมูลมา เราก็นำมาวิเคราะห์ แต่เราไม่เคยวิเคราะห์มาก่อน ยอมรับว่ายากมาก ๆ ที่จะวิเคราะห์ออกมา แต่ตามที่อาจารย์มี guideline ให้ใน ATutor ทำให้การทำงานง่ายขึ้น” “สามารถสรุปออกมาได้ดีว่าเขามีวิถีสุขภาพไม่ดี เพราะเหตุใด” “ทำให้ทราบถึงความต้องการของคนในชุมชน สามารถนำข้อมูลไปใช้ทำโครงการต่างๆ ให้กับชุมชนได้” “ค่อนข้างงง แต่พอทำเสร็จเราก็สามารถรับรู้ปัญหาของชุมชนได้อย่างละเอียดค่ะ ซึ่งมันก็เป็นประโยชน์แต่ก็ยากค่ะ” “ทำให้เห็นปัญหาสุขภาพชุมชนชัดเจน มีประโยชน์ต่อการนำไปคิดโครงการสร้างเสริมสุขภาพ” “ได้รู้จักใช้ความคิดวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนว่าเป็นแบบไหน”

4.5 การเขียนรายงานวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ

ผลการประเมินพบว่ากิจกรรมนี้ช่วยให้เห็นสิ่งที่เกิดความคิดรวบยอด เห็นภาพรวมจากการทำงานที่ได้ดำเนินการมาทั้งหมด ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ว่าทำที่สุดบอกระยะมองเห็นเป็นผลงานด้านการประเมินวิถีชีวิตสร้างเสริมสุขภาพอย่างไร

“เป็นรายงานที่ละเอียดทั้งยังต้องสรุปเป็นแผนภูมิและคำอธิบายต่างๆ ..ใช้ประโยชน์การทำรายงานวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพไปใช้กับรายงานเรื่องอื่น ๆ ได้” “เราต้องทำข้อมูลออกมาให้ละเอียดชัดเจน ครบถ้วน มีการแยกออกมาเป็นหัวข้อและเป็นภาพรวมเพื่อจะได้เข้าใจมากขึ้น” “ใช้เป็นกุญแจในการสำรวจและเป็นกุญแจในการดูแลสุขภาพต่อไป” “การทำรายงานทำให้ได้ทราบผลงานของเราว่าตั้งแต่ลงชุมชนมา ข้อมูลดูเยอะมาก แต่พอได้วิเคราะห์ รวบรวมเสร็จแล้ว ก็ดูดีขึ้น รู้สึกชื่นใจ สบายที่ได้ลงมือลงแรงไป” “เป็นการเก็บประสบการณ์เพื่อใช้จริงในการประกอบวิชาชีพ” “ครั้งนี้ได้รับความรู้และคำแนะนำของอาจารย์ การทำรายงานครั้งหน้าน่าจะดีขึ้นกว่าเดิมค่ะ”

5. การประเมินการรับรู้สมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพชุมชน ความรู้สึกและความภาคภูมิใจ

การประเมินการรับรู้สมรรถนะด้านการสร้างเสริมสุขภาพชุมชน หลังการเรียนการสอน ประเมินโดยให้บัณฑิตตอบแบบประเมินการรับรู้สมรรถนะของตัวเอง หลังการเรียน ประกอบด้วยคำถามปลายปิดจำนวน 10 ข้อ แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ

ด้านการรับรู้สมรรถนะการสร้างเสริมสุขภาพ จำนวน 8 ข้อ มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ มั่นใจว่าทำได้มากที่สุด มั่นใจว่าทำได้มาก มั่นใจว่าทำได้น้อย และมั่นใจว่าทำได้น้อยที่สุด กำหนดให้ค่าคะแนน 5, 4, 3, 2, และ 1 ตามลำดับ ด้านความรู้สึกรู้สึกและความภาคภูมิใจ จำนวน 2 ข้อ มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ เป็นจริงมากที่สุด เป็นจริงมาก เป็นจริงปานกลาง เป็นจริงน้อย และเป็นจริงน้อยที่สุด กำหนดให้ค่าคะแนน 5, 4, 3, 2, และ 1 ตามลำดับ แปลผลค่าคะแนนเฉลี่ยแบบอิงเกณฑ์เป็น 3 ระดับ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538) คือ คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.33 หมายถึง มีการรับรู้ระดับต่ำ คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.66 หมายถึง มีการรับรู้ระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 3.67 - 5.00 หมายถึง มีการรับรู้ระดับมาก

ผลการประเมินพบว่า ทุกข้อคำถามมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ คะแนนเฉลี่ยมากกว่า 3.67 โดยข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่า 4 สำหรับด้านการรับรู้สมรรถนะการสร้างเสริมสุขภาพ ได้แก่ “นิสิตสามารถนำความรู้ และทักษะด้านการค้นหา ประเมินปัญหาการสร้างเสริมสุขภาพ ที่ได้รับจากประสบการณ์ในครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพในอนาคตต่อไปได้” “นิสิตสามารถศึกษา ค้นคว้าเอกสาร รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ หรือประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพได้” และ “นิสิตสามารถศึกษา ชุมชน ประเมินวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ ภาวะสุขภาพ หรือประเมินประเด็นอื่น ๆ

ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพได้” ส่วนด้านความรู้สึกรู้สึกและความภาคภูมิใจ ได้แก่ “นิสิตรู้สึกภาคภูมิใจกับตนเองที่สามารถค้นหาประเด็นปัญหาด้านการสร้างเสริมสุขภาพชุมชนได้” และ “นิสิตได้รับความรู้สึกที่ดี จากประสบการณ์การทำงานด้านการศึกษาค้นหา ประเด็นปัญหาการสร้างเสริมสุขภาพของประชาชนในชุมชน” (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนผู้ตอบในแต่ละค่าคะแนน คะแนนเฉลี่ย และระดับการรับรู้ จำแนกตามการรับรู้สมรรถนะ ความรู้สึกและความภาคภูมิใจหลังการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (N = 99)

ข้อความ	จำนวนผู้ตอบตามค่าคะแนน					คะแนนเฉลี่ย	ระดับการรับรู้
	5	4	3	2	1		
ด้านการรับรู้สมรรถนะหลังการเรียนรู้							
1. นิสิตสามารถนำความรู้ และทักษะด้านการค้นหา ประเมินปัญหาการสร้างเสริมสุขภาพ ที่ได้รับจาก ประสบการณ์ในครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้ในการ ดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพในโอกาสต่อไปได้	27	60	12	0	0	4.15	มาก
2. นิสิตสามารถศึกษา ค้นคว้าเอกสาร รายงานการวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ หรือประเด็น อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพได้	17	67	14	1	0	4.01	มาก
3. นิสิตสามารถศึกษาชุมชน ประเมินวิถีชีวิตที่สร้างเสริม สุขภาพ ภาวะสุขภาพ หรือประเด็นประเด็นอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพได้	16	68	15	0	0	4.01	มาก
4. นิสิตสามารถระบุประเด็นปัญหาสุขภาพ ปัญหาด้าน วิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ หรือประเด็นปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพได้	12	71	16	0	0	3.96	มาก
5. นิสิตสามารถเสนอแนวคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้สาระ สำคัญที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ หรือ ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพได้	13	64	21	1	0	3.90	มาก
6. นิสิตสามารถใช้กระบวนการวิจัยขั้นพื้นฐาน เพื่อการ พัฒนางานด้านการสร้างเสริมสุขภาพได้	11	65	23	0	0	3.88	มาก
7. นิสิตรับรู้ว่าตนเองมีสมรรถนะในการค้นหา ประเด็น ปัญหาด้านการสร้างเสริมสุขภาพ	13	60	25	1	0	3.86	มาก
8. นิสิตสามารถออกแบบ แบบสอบถาม/แบบสำรวจ ใน การศึกษาวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ หรือประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพได้	7	65	26	1	0	3.79	มาก
ด้านความรู้สึกและความภาคภูมิใจหลังการเรียนรู้							
9. นิสิตรู้สึกภาคภูมิใจกับตนเองที่สามารถค้นหาประเด็น ปัญหาด้านการสร้างเสริมสุขภาพชุมชนได้	28	58	12	1	0	4.14	มาก
10. นิสิตได้รับความรู้สึกที่ดี จากประสบการณ์การทำงาน ด้านการศึกษาค้นหาประเด็นปัญหาด้านการสร้าง เสริมสุขภาพของประชาชนในชุมชน	28	55	15	1	0	4.11	มาก

สรุป

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เป็นหนึ่งในวิธีการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 ที่กำหนดว่า "การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ" (ทศนา แชมมณี, 2552; สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2545) ทั้งยังสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ที่กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ครอบคลุม 5 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) จึงเป็นวิธีการสอนที่มีคุณค่าควรแก่การศึกษา เรียนรู้ ทำความเข้าใจ และนำไปใช้ กรณีตัวอย่างนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สร้างเสริมสุขภาพชุมชน: ประเมินความจำเป็นด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ได้แสดงให้เห็นแนวทางการออกแบบนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน ที่ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกคือการกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดคุณลักษณะ

ของผู้เรียน และกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ นวัตกรรมฯ นี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ เสริมสร้างสมรรถนะนิสัยในการประเมินความจำเป็นด้านสร้างเสริมสุขภาพ เป็นจิกซอว์ชิ้นที่สำคัญชิ้นหนึ่งสำหรับนิสัยพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สำหรับความมุ่งหวังที่จะนำไปสู่การเป็นผู้นำในการสร้างเสริมสุขภาพ เพื่อให้ นิสิตมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกาวิจัยเบื้องต้น การสร้างเสริมสุขภาพ วิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ ตระหนักถึงความสำคัญของวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ สามารถประเมินวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพได้โดยตระหนักถึงประเด็นด้านคุณธรรมและจริยธรรมในการเก็บข้อมูล และสามารถระบุประเด็นปัญหา ด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ซึ่งถือว่าเป็นสมรรถนะลำดับแรกในการเสริมสร้างพลังอำนาจด้านการสร้างเสริมสุขภาพของบุคคล เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการพยาบาลชุมชน การดูแลสุขภาพชุมชน การปฏิบัติการพยาบาลบนพื้นฐานของหลักฐาน และกระทั่งกระบวนการวิจัย ที่ต้องบอกได้ว่าปัญหาของผู้รับบริการ ความจำเป็นด้านสุขภาพ หรือปัญหาที่ต้องการศึกษา ต้องการแก้ไขคือประเด็นใด แม้ว่าจะมีระดับความเข้มแตกต่างกันบ้างตามระเบียบวิธีการ (รวมพรรคกำเนิด, 2543; ขนิษฐา นันทบุตร, 2551; ยูวดี วิทยพันธ์, 2552; พอลลิน กินเต้ดี และสายศิริ ด้านวัฒนธรรม, 2552; Laverack, 2004)

ขั้นตอนที่สอง คือการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ใช้กระบวนการ

การวิจัยในการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการประเมินความจำเป็นด้านการสร้างเสริมสุขภาพ โดยนำประเด็นเรื่องวิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพเป็นตัวอย่งการเรียนรู้ ตั้งแต่ค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ส่งผลให้นิสิตเกิดความคิด ความสงสัย ความสนใจในประเด็นเนื้อหาสาระที่ต้องการสอน แล้วลงไปเก็บข้อมูลในชุมชน ได้ประสบการณ์ในการค้นหาคำตอบด้วยตัวของนิสิตเอง โดยมีคณาจารย์สาขาวิชาการพยาบาลอนามัยชุมชนเป็นผู้ให้คำแนะนำ

ขั้นตอนสุดท้าย คือการประเมินผลการเรียนรู้ ผลลัพธ์จากการที่นิสิตได้เรียนรู้ทั้งศาสตร์และกระบวนการวิจัยไปพร้อมกัน พบว่านิสิตมีความรู้พื้นฐานการวิจัยการสร้างเสริมสุขภาพ วิถีชีวิตที่สร้างเสริมสุขภาพ มีความสามารถในการระบุประเด็นปัญหาด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ส่งผลให้นิสิตรับรู้ได้ถึงสมรรถนะของตนเองด้านการใช้การวิจัยเป็นฐานสร้างเสริมสุขภาพชุมชน มีความรู้สึกที่ดีจากประสบการณ์การทำงาน ด้านการศึกษา ค้นหาประเด็นปัญหาด้านการสร้างเสริมสุขภาพของประชาชนในชุมชน และภาคภูมิใจกับตนเองที่สามารถค้นหาประเด็นปัญหาด้านการสร้างเสริมสุขภาพชุมชนได้ อันเป็นผลที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมจากประสบการณ์ที่ได้รับ

นวัตกรรมฯ ที่นำเสนอ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานในรายวิชาต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม สอดคล้อง

กับหลักสูตร รายวิชา วัตถุประสงค์ เป้าหมาย เนื้อหาสาระ ตัวผู้เรียน รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ตัวอย่างเช่น ในการจัดทำนวัตกรรมฯ นี้ อาศัยปัจจัยเชื้อที่สำคัญและมีประโยชน์ยิ่ง คือระบบการเรียนการสอนออนไลน์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่เอื้อให้การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้และการสื่อสารเป็นไปได้โดยง่าย ไม่เหมือนกับสมัยก่อนที่จะหาข้อมูลทางการวิจัยก็ยาก จะติดต่อสื่อสารกับผู้เรียนก็ยิ่งลำบาก (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน, 2547ก)

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร. วิรุณ ตั้งเจริญ อธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ผ่านระบบ ATutor ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ให้ทุนสนับสนุนการบูรณาการ การจัดการเรียนการสอนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ

บรรณานุกรม

- กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัย. ใน ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน. (บรรณาธิการ). *การจัดการเรียนการสอนที่มี การวิจัยเป็นฐาน: ประมวลบทความ* (หน้า 89-117). กรุงเทพฯ : ศูนย์ตำรา และเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ขนิษฐา นันทบุตร. (2551). *ระบบการดูแลสุขภาพชุมชน: แนวคิดเครื่องมือ การออกแบบ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : อู่ช่างพิมพ์.
- คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรี นครินทร วิโรฒ. (2552) *Course syllabus*. Retrieved November 1, 2009, from http://syllabus.swu.ac.th/index.php?sem_cd=1&year=2551&fac_id=600&major_id=600
- ทศนา แชมมณี. (2552). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พอลลิน กินเต้ดี และสายศิริ ด่านวัฒนะ. (2552). *คู่มือการประเมินความจำเป็นด้านสุขภาพ (Health needs assessment guideline)*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : โครงการสนับสนุนการปฏิรูประบบบริการสาธารณสุข, สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2547ก). หลักการสอนแบบเน้นการวิจัย (Research-based teaching) ในระดับอุดมศึกษา. ใน ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (บรรณาธิการ). *การเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นฐาน: ประมวลบทความ* (หน้า 1-7). กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2547ข). กระแสการศึกษาใหม่ต้องเป็นไปเพื่อผลิตนิยมเชิงสร้างสรรค์. ใน ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. บรรณาธิการ. *การเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นฐาน: ประมวลบทความ* (หน้า ก - ง). กรุงเทพฯ : ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุวดี วิทย์พันธ์. (2552). การสังเคราะห์ความรู้การพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน: กรณีศึกษาชมรมคนรักสุขภาพเทศบาลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก, *วารสารสาธารณสุขศาสตร์*, 39(2). 141154.
- รวมพร คงกำเนิด. (2543). การเสริมสร้างพลังอำนาจด้านสุขภาพ. ใน สมจิต หนูเจริญกุล วัลลา ตันตโยทัย และรวมพร คงกำเนิด (บรรณาธิการ). *การส่งเสริมสุขภาพ: แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติพยาบาล* (หน้า 119-127). นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- โรงพยาบาลศรีสังวรสุโขทัย. (2552). *บรรยากาศการอบรมวิจัย รุ่นที่ 2 ปี 2552*. Retrieved November 1, 2009, from <http://wb.srisangworn.go.thphpbb/viewtopic.php?f=6&t=1305>
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย: เรื่องง่าย ๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้. *ข่าวสารวิจัยการศึกษา*, 18(3). Retrieved November 1, 2009, from <http://library.uru.ac.th/article/htmlfile/1803382.htm>

ศิริอร สิ้นธุ และเรณู พุกบุญมี. (2544). การรับรู้อุปสรรคต่อการนำผลงานวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ (Electronic version). *วารสารวิจัยทางการแพทย์พยาบาล*, 5(1),71-85.

สภาการพยาบาล. (2552). *แผนพัฒนาการพยาบาลและผดุงครรภ์แห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550-2559*. นนทบุรี: สภาการพยาบาล. Retrieved October 2, 2009, from <http://www.tnc.or.th/fileattach/02-Sep200924-AttachFile51883584.pdf>

สมจิต หนูเจริญกุล. (2543). มิติของการพยาบาล: การปฏิบัติ การศึกษา และการวิจัย. ใน สมจิต หนูเจริญกุล (บรรณาธิการ). *การพยาบาล: ศาสตร์ของการปฏิบัติ* (หน้า 43-58). กรุงเทพฯ: วิ.เจ.พริ้นติ้ง.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และทัศนีย์ บุญเต็ม. (2547). การสอนแบบ Research Based Learning. ใน ไพฑูรย์ สินดารัตน์. บรรณาธิการ. *การเรียนรู้การสอนที่มีการวิจัยเป็นฐาน: ประมวลบทความ* (หน้า 8-20). กรุงเทพฯ : ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2552). *แผนงานพัฒนาเครือข่ายพยาบาลศาสตร์เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ(พย.สสส.) ระยะที่ 2.2 (2552-2554)*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. Retrieved October 2, 2009, from

<http://home.kku.ac.th/hpnn/image/s/stories/about/plan2552-2554.ppt#5>

สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. (2552). *ศูนย์เรียนรู้ทางการวิจัย*. Retrieved November 2, 2009, from <http://rlc.nrct.go.th/main.php?filename=index>

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552*. Retrieved November 2, 2009, from <http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/FilesNews/FilesNews2/news2.pdf>

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน). (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545*. Retrieved November 2, 2009, from <http://www.onesqa.or.th/th/whatsnew/index2.php?action=view&SystemModuleKey=112&id=84>

สุณี รักษาเกียรติศักดิ์. (ตุลาคม, 2551). *Course Web บน ATutor: คู่มือภาคปฏิบัติ (ATutor 1.6.21) เอกสารประกอบการอบรม สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*

- Cannon, S. & Boswell, C. (2007). Connection between research and evidence-based practice. In C. Boswell, & S.Cannon,(Eds). *Introduction to nursing research: Incorporating evidence-based practice* (pp. 1-27). Boston: Jones and Bartlett Publishers.
- Carrion, M., Woods, P. & Norman, I. (2004). Barriers to research utilization among forensic mental health nurses. *International Journal of Nursing Studies* 2001(41), 613-619.
- Dempsey, P.A. & Dempsey, A.D. (2000). *Using nursing research: Process, critical evaluation, and utilization*. New York: Lippincott.
- Lacey, E. (1996). Facilitating research based practice by educational intervention (Electronic version). *Nurse Education Today* 1996(16), 296-301.
- Laverack. G. (2004). *Health promotion practice power and empowerment*. London: SAGE Publications.
- Pallen, N. & Timmins, F. (2002). Research-based practice: myth or reality? A review of the barriers affecting research utilization in practice (Electronic version). *Nurse Education in Practice* (2002)2, 99-108.